





TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ  
**ÜYE DANIŞMA KURULU**

1-2 EKİM 2011  
ÇORUM



TMMOB MİMARLAR ODASI  
**ANKARA ŞUBESİ**



... Benliđim Őu iki duyguyu sentezler ve aŐar: Bir akıl sahibi olduğum iŐin kőtümsenim, ve fakat iradem olduğu iŐin de iyimsen. Her karŐılaŐtıđım durumda önce en kőtü olasılığı dűŐünürüm; bunun sonucunda irademın tüm kapasitesi harekete geŐmiŐ olur ve karŐımdaki engeli aŐabilecek konuma gelirim...

[Antonio Gramsci'den kardeŐi Carlo'ya mektup, 19 Aralık 1929]



Önsöz	7
Çağrı Metni	9
Atölye 1	13
Atölye 2	15
Atölye 3	17
Atölye 4	21
Atölye 5	23
Atölye Katılımcıları	25
Sonuç Bildirgesi	27



1-2 Ekim 2011 tarihlerinde Çorum'da toplanan TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Üye Danışma Kurulu, özellikle 12 Haziran Genel Seçimleri ve seçimlerin hemen öncesinde ve sonrasında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnemeler sonucu oluşan toplumsal koşulları ve bu koşullarda Mimarlar Odası örgütlülüğünün ülke gündemine, mesleğe ve kente dair mücadelesini nasıl yürüteceğini tartışmak üzere toplandı. Beş farklı atölye kapsamında tasarlanan Danışma Kurulumuz, "Umudun Çağrısı" başlıklı çağrı metninden başlayarak, yeni oluşan ve ülke topraklarının talanından meslek örgütlerinin karşı karşıya kaldığı tehditlere kadar pek de iç açıcı olmayan koşullarda, mücadeleyi sürdürmenin ilk koşulunun *umutlu* olmak olduğunu vurguladı. Atölye başlıkları ve içerikleri de bu doğrultuda tasarlandı. Atölye raporlarını ve sonuç bildirgesini bir araya getiren bu kitapçık, önümüzdeki dönemde Mimarlar Odası örgütlülüğünün yüz yüze bulunacağı koşullar ve bu çerçevede yürüteceği mücadele için önemli ipuçları içermekte. Bir "toplumsal muhalefet gündemi" için ön fikirler olarak ele alınması gereken bu tartışma notları ve önerilerini, başta Mimarlar Odası örgütlülüğü olmak üzere tüm ilgililerle paylaşıyoruz.

*"Aklımızla kötümser, ve fakat irademizle iyimser" bir mücadele süreci için...*

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi  
41. Dönem Yönetim Kurulu



# TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ 41. DÖNEM ÜYE DANIŞMA KURULU

## “UMUDUN ÇAĞRISI”

1 –2 Ekim 2011  
ÇORUM

*“M.Ö. 50 yılı.*

*Galya tamamen imparatorluk işgali altındadır...*

*Daha doğrusu hemen hemen...*

*Küçük bir Galya köyü, haritanın köşesinde*

*her şeye rağmen İmparatorluğa kafa tutmaktadır”.*

12 Haziran seçimlerinden sonra belki de hepimiz, hayatlarımızın artık tamamen denetim altına alındığını düşündük. İktidar, elde ettiği “seçim zaferi” sonrasında, ülke içindeki mücadelelere miyoplaşan ve gözünü “Osmanlı'nın bakiyesi üzerinde” etkinleşmeye ve Ortadoğu'nun hamisi olmaya diken bir Başbakan'la çıktı balkona...

Ülkemiz bugün, parlamentosu fiilen bir kenara bırakılmış, Kanun Hükmünde Kararnamelerle yönetilen ve yeniden yapılandırılan bir ülke... Mesleğimizi doğrudan ilgilendiren yeni bakanlıkların oluşumundan, Türkiye Bilimler Akademisi üyelerinin bile hükümetçe belirlenmesine kadar her türlü kamusal faaliyet doğrudan hükümetin denetimine alınırken, KHK'lar, ne parlamentoda ne de kamusal alanda tartışılmadan yürürlüğe giriyor... Resmi Gazete, düzenlemeleri öğrenebildiğimiz yegâne yayın neredeyse. Kamu kurumlarının personeli, görev yerlerinin ve iş tanımlarının değiştiğinden günler sonra haberdar olabiliyor. Bu diktatorial ortam içerisinde nefes almanın zorluğunu birlikte yaşıyoruz...

Son dönemde arka arkaya yürürlüğe giren KHK'lar meslek alanımızı ve meslek örgütümüzü yakından ilgilendiriyor. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kuruluşunu öngören 644 sayılı KHK'nın, meslek odalarının özerk ve kamusal kimliğini yok etmeye yöneldiği açık ortada. İlgili tüm meslek odalarının, hem faaliyetlerinin hem de mevzuatlarını yapma yetkisinin Bakanlığın bir genel müdürlüğüne devredilmesi, bir yandan Anayasaya aykırı oluşuyla, diğer yandan yansıttığı pervasız yönetim anlayışıyla düşündürücüdür.

Biliyoruz ki meslek odalarını denetim altına alma çabası, Türkiye tarihinde otoriter yönetimlerin âlâmetifarikası olmuştur. Ancak bu girişimler, meslek insanlarının örgütlü gücü ve inançlı mücadelesiyle bertaraf edilmiştir. Bugün iktidarın kurmuş olduğu hegemonya, boğucu bir atmosfer yaratmakta, haber bültenlerini dinlemek, gazeteleri okumak moral bozucu ve yılgınlık uyandırıcı hale gelmektedir. Neredeyse her yere hâkim olan sessizlik ürkütücüdür...

**Bu atmosferde nefes almanın yolu dost omuz başlarını omuzlarının yanında duy-  
maktan, ürkütücü sessizliğin ortasında sesini yükseltmekten geçiyor. Yan yana**

**durdukça çoğalan iyimserlik havayı temizliyor; ve bazen umut, yalnızca bir ciğer dolusu temiz havayla doluyor insanın içine.**

Türkiye'de demokrasiye sahip çıkma mücadelesi hep zorlu oldu; hepimizin, yaşı yettiğince tanık olduğu gibi. Bugün de, düşmana inat umudumuzu yeşertmeye, sesimizi yükseltmeye ihtiyacımız var. Bunu yapabilecek gücümüz var; biliyoruz ve biriktiriyoruz... Elbette elimizde Asteriks'in büyümlü iksiri yok; ama kazanlarımıza doldurduğumuz umudumuz var, içtikçe çoğalacak... Kafa tutmak değil bizimki, yaşamımıza sahip çıkmak; amacımız çocuklarımıza yaşanılabilir kentler bırakmak, kültürel ve doğal mirasımızın gelecek kuşaklara taşınmasına aracı olmak.

Ve belki Asteriks ve arkadaşlarından öğreneceğimiz şeyler de var: egemenlerin gözüne görünmeyecek kadar küçük Galya köyü, varoluşunu, tüm köyün bir araya geldiği, kral-lara, imparatorlara inat düzenlediği şölenle sürdürür. Mücadele bitmemiştir kuşkusuz; şölen, birlikteliğin ve direnişin pratiğidir.

**Sizleri *Umudun Çağrısına kulak vermeye, 1-2 Ekim 2011 tarihlerinde Çorum'da düzenleyeceğimiz Üye Danışma Kurulu'nu Umudun Şölenine çevirmeye davet ediyoruz.***

TMMOB Mimarlar Odası **Ankara Şubesi**  
41. Dönem Yönetim Kurulu

## ATÖLYE BAŞLIKLARI

- 1 Yeni Dönem, Yeni Eylem, Yeni Söylem:  
Dil ve Mücadele Atölyesi
- 2 Kolektif Mimarlık Atölyesi
- 3 Anayasada Konut, Kent ve Mimarlık Hakkı Atölyesi
- 4 KHK'lar ve Yapı Üretim Sürecinin Dönüşümü
- 5 Mimarlar Odası Nereye?

## ÜYE DANIŞMA KURULU PROGRAMI

### 1 EKİM 2011 – Cumartesi

- 09.30- 09.45 Açılış Konuşmaları  
Arif Cancanoğlu, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi  
Çorum Temsilcilik Başkanı  
Fatih Söyler, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi  
Yönetim Kurulu Başkanı
- 09.45-12.00 Genel Oturum: 644 Sayılı Kararnamenin Ana Hatları  
- 644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Yasal  
Çerçevesi, Hayati Küçük  
- 644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Toplum  
sal Bağlamı, Siyasal Anlamı, Aziz Konukman  
- 644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Meslek  
Alanlarına Etkileri, Fatih Söyler
- 13.30-16.00 Atölye Çalışmaları
- 16.00-16.30 Ara
- 16.30-18.30 Atölye Çalışmaları

### 2 EKİM 2011 - Pazar

- 09.00-11.00 Atölye Sonuçlarının Değerlendirilmesi
- 11.00-11.30 Ara
- 11.30-12.30 Atölye Sonuçlarının Değerlendirilmesi
- 12.30 Sonuç Deklarasyonunun Okunması



# YENİ DÖNEM, YENİ EYLEM, YENİ SÖYLEM: DİL VE MÜCADELE ATÖLYESİ

## *Tartışma Çerçevesi*

4 Temmuz 2011 tarihinde çıkartılan 644 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile meslek odalarının özerk ve kamusal kimliği tehlike altına girmiş bulunuyor. Ancak bu girişim, bir süredir devam eden ve toplumsal muhalefet alanını giderek daraltan bir sürecin yalnızca son adımı. Kamusal alan, boşucu ve kasvetli bir ağırlığın altında eziliyor, kamusal aktörler hareket edemez, bireyler soluk alamaz hale geliyor. Bir kültürel durum olarak bu karamsarlık hali karşısında toplumsal mücadelenin imkanı, öncelikle iyimserliği yeniden üretmekten ve bunun aracı olacak yeni dilleri keşif/icat etmekten geçiyor.

## *Tartışma Başlıkları*

İçinde bulunduğumuz tarihsel durum nasıl kavranmalı?  
Bugün için toplumsal mücadelenin dinamikleri ve olasılıkları nelerdir?  
Muhalefet dili nasıl tanımlanır?  
İyimserlik bir mücadele stratejisi olarak tanımlanabilir mi?

## *Anahtar Kelimeler*

Mücadele, eylem, dil, iyimserlik

## *Atölye Yürütücüsü*

Aziz Konukman

## **ATÖLYE RAPORU**

### **1. İçinde Bulduğumuz Tarihsel Durum Nasıl Kavranmalı ?**

**1.1.** Türkiye'nin siyasal yapılanması açısından bir dönem kapanmış, yapısal bir dönüşüm tamamlanmıştır. Bu dönüşümün önemli boyutlarından birisi kuvvetler ayrılığı ilkesinin büyük ölçüde aşınmış olmasıdır.

**1.2.** "Ben" kavramı, "biz" kavramının önüne geçmiştir, toplumsallaşma yerini bencilleşmeye bırakmıştır.

**1.3.** Kamusal alanda etkin olan ve kamu yararını savunan aktörler tasfiye edilmektedir. Kamusal alanın tahribi, bireysel varoluşu ve bireyin özgürlüğünü de cemaat yapılarına ve bunların baskıcı ilişkilerine teslim etmektedir.

**1.4.** Yeni bir neoliberal ideolojik söylem öne çıkmıştır. Hükümetler değişse de ekonomik politikalar değişmemekte, süreklilik arz etmekte, krizin sorumlusu olan neoliberalizmin ideolojik söylemi varlığını korumaktadır.

## **2. Bugün İçin Toplumsal Muhalefetin Olasılıkları ve Dinamikleri**

**2.1.** Meslek odalarının üyeleri ile yönetimleri arasında belirli bir mesafe mevcuttur ve bu mesafe açılmaktadır.

**2.2.** TMMOB, tarihinden gelen birikimi ile toplumsal muhalefet içerisinde bir odak noktası olabilir. Son yasal düzenlemeler mühendis ve mimarların doğrudan ilgi ve çalışma alanlarına temas etmektedir.

**2.3.** Yargı alanındaki yapılanma sonucu, hukuk alanında verilen mücadelenin gerilemesi söz konusudur. Buna karşın, muhalif güçlerin temas kuracağı kamusal alan tarihsel varoluşunu sürdürdükçe meslek odalarının yürüttüğü mücadelenin meşruiyet zeminini de mevcut olacaktır.

**2.4.** Meşru mücadele hattının gelişebilme olanakları bugün yüksektir; zira toplumun çeşitli kesimlerince çeşitli hak mücadeleleri gelişmekte ve genişlemektedir. Bu mücadele odaklarıyla bir cephe örülmesi olasıdır.

**2.5.** Küreselleşme karşıtı güçlerin ortak eylemlilikleri ve yeni toplumsal muhalefet biçimleri artmaktadır; bu muhalefet grupları ile iletişim içinde olmak gereklidir.

**2.6.** Toplumsal içerikli mesleki talepleri öne çıkartacak eylemlilikler örgütlenmelidir; bu eylemlilikler öncelikle toplumun en dezavantajlı kesimlerinin sorunlarını konu edinmelidir (engelliler, çocuklar, yaşlılar...)

## **3. Muhalefet Dili Nasıl Tanımlanır?**

**3.1.** Eylem diline paralel olarak kurumsal ittifak ve işbirliği dillerinin geliştirilmesi gereklidir. Mimarlar Odası'nın kamusal yetkileri, bu çerçevede içinde etkin olacak bir dil ile politize edilmelidir.

**3.2.** Teknik bilginin topluma anlatımında sade bir dil oluşturulması ve bu bilginin gündelik pratiklere temas ettirilmesi mümkündür. Bu dilin geliştirilmesi, meslek insanlarının ideolojik yabancılaşma (hayal edilen toplumsal konumun gerçeklikle örtüşmemesi) koşullarını zayıflatacaktır.

**3.3.** Mobil araçlarla kent yaşamında etkin olunması, Mimarlar Odası'nın kentin ve kentte süren müdahalelerin hızına erişmesini sağlayacaktır.

**3.4.** Oda toplumla iletişim dilini sadeleştirerek geliştirmelidir. Mimarlar Odası sadece bir kamu kurumu değildir; böyle bir pozisyonun kullanılan dili sınırlandırmasına izin verilmelidir.

**3.5.** Dilin kendisini devrimci bir dönüşüme uğratmak, dilin içerdigi kurumsallıkları aşındırmak ve (mizah gibi) dilin kendisinden türeyen muhalif biçimleri sahiplenerek geliştirmek mümkündür.

## **4. İyimserlik Bir Mücadele Stratejisi Olarak Tanımlanabilir mi?**

**4.1.** Mevcut durumun olumsuzluklarını analiz eden, tanımlayan, ve buna karşı çıkan dil, kaçınılmaz olarak içinde karamsarlık barındırmaktadır. Buna karşılık, mevcut olmayı, gerçekçi olmasa da ideal olanı tasvir etmek mümkündür. Bu tutum, iyimserliğin somut halidir ve devindirici bir enerjiye tekabül eder.

**4.2.** Kent için "iyimserlik manifestosu" yayınlanmalıdır.

# KOLEKTİF MİMARLIK ATÖLYESİ

## DEVİRİM Mİ REFORM MU? : KOLEKTİF MİMARLIK İTTİFAKI REDDEDİYOR!

### *Tartışma Çerçevesi*

İnşa pratiklerinin arkasındaki saiklerin, mimari bir söylemle meşrulaştırılarak yıkım aracına dönüştürüldüğü; kente karakterini veren, onu “yer olmayan” dan kurtaran değerlerin yavaşça ve sinsice yok edildiği bir ortamda “mimarlık” yapmak, mevcut siyasi aktörlerle mekân üzerinde pragmatik bir uzlaşmadan öteye gidememektedir. Bu koşullar altında mekân üretme ve üzerine söz söyleme niyetleriyle bir araya gelen bir inisiyatif, mimarlığını nerede konumlandırmalıdır?

### *Anahtar Kelimeler*

Mimarlık ve politika, devrim ve reform, mekân ve toplumsal dönüşüm

### *Atölye Yürütücüsü*

Kolektif Mimarlık

## ATÖLYE RAPORU

“Kolektif Mimarlık”, kolektif bir biçimde söz söylemek ve üretmek adına ODTÜ Mimarlık Bölümü bünyesinde bir araya gelmiş mimarlardan oluşan bağımsız bir gruptur. 21.yüzyıl mimarının sorumluluk ve ödevlerini yeniden sorgular. “Standart” olmayan sisteme entegre olamadığı; mekânsal pratiklerin egemen siyasanın en kuvvetli temsiliyet araçları haline geldiği günümüzde, **“siyasi bir özne” olarak mimarın dönüştürücü gücü nedir ve kolektif bir gücün üretim pratikleri nasıl işler?**

Modernitenin mimara ve mimarlığa yüklediği devrimci misyon, toplumu her koşulda mümkün kılmak adına verilen insani-kolektif bir mücadeleye işaret eder. Kolektif Mimarlık için **“söz söyleme” pratiği, “yapmak” kadar önemlidir.** Metinsel, görsel ve diğer düşünsel ifade yöntemleri kullanılarak kolektif tepki mekânizmaları geliştirmek, imajlar dünyasında boğulmuş, metalaştırılmış bir mimarlık anlayışını eleştirebilme ortamlarını yaratmak, Kolektif Mimarlık’ın temel çabalarından biridir. Kolektif Mimarlık, tıpkı Walter Benjamin’in dediği gibi, **kendisini “sokak” ta var eden, yeni bir siyasi özne, yeni bir “kolektif beden” arayışı içindedir.** Bu kolektif bedenin inşası adına, 21. yüzyıl kent dinamikleri ve egemen siyasanın mekânsal yaptırımları yeniden sorgulanır ve eylem planları belirlenir. Atölyede, öncelikli olarak “Kolektif Mimarlık” söz diziminin açılımı tartışılmıştır. Toplumsal gerçeklerle, toplumcu bir fayda adına, “Kolektif” bir mimarlık üretiminin süreçleri, yöntemleri ve aktörleri irdelenmiştir. Bu kapsamda, “Kolektif Mimarlık” hareketinin sivil bir inisiyatif olarak inşası ve bu inşâ sürecindeki siyasası sorgulanmıştır. “Kolektif üretim” biraradaliğe gönderme yaparken, paradoksal bir biçimde “ittifakı” sornsallaştırır. Bu nedenle, siyasi özneler arasında gerçekleşecek olası bir “ittifak”ın hangi alanlarda meşru bir direniş yöntemi olarak ele alınabileceği tartışılmıştır. Özetle:

1. Sivil bir inisiyatif olarak örgütlenen Kolektif Mimarlık'ın, kurumsal bir meslek örgütü olan Mimarlar Odası ve benzeri oluşumlarla kurabileceği **“ittifaklar,” güçlü bir muhalefet oluşturabilmek adına önemlidir.** Ancak, inisiyatifin bu süreç içerisinde özgün ve bağımsız kimliğini muhafaza etmesi bir ön-koşul olarak kabul edilmelidir.

2. Kolektif Mimarlık; toplumcu, özgürlükçü, eşitlikçi, çok sesli ancak muhalif bir ortam yaratılma kaygısıyla hareket eder. Devrimci kaygılarla grup, mimarlık üzerine eleştirel söylemler üretir. Özellikle, **neo-liberal mekân üretim koşullarını eleştirerek, anakımlardan uzak bir mimarlığın araçlarını ve ortamlarını işlevselleştirir.**

3. Piyasa merkezli mekân üretimini sürdürülebilir kılan her türlü yaklaşım reddedilmektedir. Bu bağlamda atölye katılımcıları, “devrim” ve “reform” kavramlarına göndermeyle, kolektifin eylemsellik alanını yorumlamaktadır. Bu noktada **mekânın, toplumcu kamusal kaygısıyla “istilası/ dönüştürülmesi/ kullanımı” meşru bir direniş yöntemi olarak kabul görmelidir.**

Katılımcılığın öğrenilmesi ve öğretilmesiyle eğitim sistemimizde üzerine düşülmeyen inisiyatif kullanmak, tabiri caizse “elini taşın altına koymak” kavramı Ankara bağlamında tekrar yorumlanabilir. Burada söz konusu olan parçalı bir direnişle bütün olanı kucaklamak, **ütopyan söylemlerin aşkınlığından dem vurmaktansa siyasi öznenin eylemselliğinin neticesini kentsel mekânın üretiminde görmektir.** Bu konuda Güven Park'ta alışveriş merkezi direnişi, Kuğulu Park direnişi, Yeni Sahne direnişi, Dikmen Vadisi direnişi örnekleri incelenebilir. Bu incelemeler, Ankara bağlamında kentlinin ya da kent sahibinin kim olduğuna ilişkin yeni bir tartışma potansiyeli yaratmakla beraber, kentlinin kent üzerindeki sorumluluğuna ilişkin yeni bir gözlem imkanı sunacaktır.

Calvino'nun belirttiği gibi, kentler içinde yaşayanlar için birer takas mekânıdır, fakat yalnızca ticari değeri olan malların değiş tokuş edildiği değil, aynı zamanda bireysel anıların, hikâyelerin, yaşanmışlıkların, kullanılan dilin ve kurulan tarihlerin de takas edildiği birer mecraya işaret ederler. Kentsel mekânlar ise, kentlilerin bir araya geldikleri ve bu birlikteliklerin neticesinde ortak bir üretim oluşturdukları, mekâna ait belleğin izlerinin yaşatıldığı yerlerdir. Toplumun belleğinde yer alan ve kentin fiziki görünümünün ötesinde yaşanmışlıkla kaydedilen kentsel imgeler ve bu imgelerin taşıdığı tarihsel anlam, geçmişte kalanın şimdiki zamana taşınmasının yanı sıra, toplumu ilgilendiren ve toplumsal kimliği şekillendiren bir takım olay ve durumları sürekli anımsatarak, kitlesel bir davranış stratejisinin de gelişmesini sağlarlar. Kentsel mekânları, toplum bireyleri ve bireylerle iktidar arasındaki güç ilişkilerinin tezahür ettiği ortam olmaları sebebiyle de, dönüşen düzen içerisinde mevcudiyetini sürdüren, süreç içerisinde dönüştüğü ölçüde süreci de şekillendiren “organizmalar” olarak değerlendirmek mümkündür.

“Kolektif Mimarlık”, kenti hegemonyanın idealize ettiği mitlerden ve bu mitler aracılığıyla meşruiyet kazanan mekânsal pratiklerden arındırmak adına **“anti” olanı düşle-mektedir.** Bu bağlamda, mimarlar olarak önereceğimiz herhangi bir mekânsal program, kaçınılmaz bir biçimde rant kaygısının tacizine uğruyorsa; **inşa etmeyi reddetmek de bir tür eylem planı olarak tasarlanmalıdır.** Kolektif Mimarlık, “mimarlık kültürü”nün şizofrenik çıkmazına eleştirel bir mesafeden bakabilmenin, ancak ve ancak halihazır-dakini reddederek mümkün olabileceğine inanır. Buradaki amaç; mimari söylemleri, “inşa etmemek” kaygısıyla yaratılacak bir “sıfır noktasından” hareketle yeniden tartışmaya açmaktır. Benjamin'in de dediği gibi, **uyanmanın ilk sarsıntısı, derin bir uykudur.** Bu uykudan uyanabilmek için öncelikle uykuda olduğumuzu idrak etmek ve uykunun aşamalarını ya da aktörlerini deşifre etmek gerekir. Bütün bu idrak ve deşifre çalışmalarının, uykuyu reddetecek ve kolektif bedeni uyandıracak iradeyi harekete geçirmesi düşlenmektedir.

# ANAYASADA KONUT, KENT VE MİMARLIK HAKKI ATÖLYESİ

## *Tartışma Çerçevesi*

Bugün, toplumun tüm kesimlerince paylaşılan bir arzu olan 12 Eylül anayasası yerine çağdaş ve toplumcu bir anayasanın yapılması olasılığı, iktidarın otoriter eğilimlerine kurban edilmemeli, toplumsal muhalefetin bileşenleri ideal bir anayasanın ortaya çıkması için hem dayanışma içinde mücadele etmeli, hem de özgül pozisyonları gereğince böyle bir metnin oluşumuna katkı vermelidir. Bu çerçevede, şimdiye dek yapılan anayasalarda tanımlanan ve fakat genellikle kağıt üzerinde kalan 'konut hakkı'nın çağdaş bir biçimde ele alınması, kent hakkı ve çevre hakkı gibi kavramlarla genişletilerek formüle edilmesi gereklidir.

## *Tartışma Başlıkları*

Sosyal bir anayasa mümkün müdür?

Sosyal bir anayasada konut, kent ve çevre hakkı nasıl tanımlanmalıdır?

Yakın zamanda toplumsal dönüşüme sahne olan ülkelerde bu haklar nasıl tanımlanmıştır?

Mimarlık hakkı nasıl tanımlanmalıdır?

Anayasa metninden tanımlanacak hakları uygulamada somutlayacak yasa konuları ne olmalıdır?

## *Anahtar Kelimeler*

Konut hakkı, kent(li) hakkı, çevre hakkı, mimarlık hakkı, kamu yararı

## *Atölye Yürütücüsü*

Emre Madran

## **ATÖLYE RAPORU**

### **1. ANAYASANIN NİTELİKLERİ**

Atölyemiz, toplumsal (sosyal) içeriği güçlü, yeni bir anayasanın gerektiği konusunda hemfikirdir. Bu anayasanın gerek hazırlanma sürecinde gerekse içeriğinde aşağıdaki hususlar yer almalıdır:

## **İçerik**

- Demokratik olmalı,
- Çağdaş olmalı,
- Sosyal yönü ağırlıklı olan bir devleti tanımlamalı,
- Bireyin barınma ve kentsel yaşam hakkını özellikle vurgulamalıdır.

## **Süreç**

- Katılımcı olmalı,
- Paylaşımçı olmalı,
- Her kesimin görüşü alınmalı,
- Uzlaşmacı olmalı,
- Topluma saygılı olmalı.

## **2. ANAYASADA TANIMLANACAK HAKLAR**

Mimarlar Odası, temel insan haklarının mekânsal unsurları olan aşağıdaki hakların Anayasa'da açıkça tanımlanmasını savunmalıdır:

### **2.1. Konut Hakkı**

Konut edinme ve edindirme hakkı devletin temel görevidir. Devletin temel görevlerinden olan konut edindirme, özel mülkiyetin daraltıcı ve kamusal yararı zedeleyici çerçevesinin ötesinde ele alınmalı, kamu mülkiyetinde konut üretilmelidir. Bu bağlamda konut tasarım ve üretiminde şu hususlar göz önüne alınmalıdır:

- Güvenli olmalı,
- Çağdaş konfor koşullarını içermeli,
- Aile mahremiyeti ve komşuluk haklarını gözetmeli,
- Yeterli bir teknik altyapıya sahip olmalı,
- Sağlıklı bir çevre içinde yer almalı,
- Bir planlamanın ürünü olmalı,
- Çevrenin özgün niteliklerini bozmamalı, çevreye saygılı ve tipleşmeyen bir tasarımla ele alınmalı,
- Yerel yaşam biçimiyle uyumlu olmalı, bireyi yerel yaşam biçiminden kopartmamalı,
- Çağdaş normlara uygun olmalı.
- Sosyal ve teknik altyapı alanlarına ilişkin olarak devletin müdahale etmesi gerekmektedir.

### **2.2. Kent(li) Hakları**

Toplum, kentlerinden şu niteliklere sahip olmasını beklemektedir:

- Ulaşım ve dolaşım bağlamında yaşanabilir sağlıklı kentler olmalı,
- Kent doğa ile bütünleşmeli,
- Kamusal, açık ve yeşil alanlar korunmalı ve geliştirilmeli,
- Güvenli bir yaşam ortamı sağlanmalı,
- Tarihsel ve kültürel doku korunup geliştirilmeli,

- Sanatsal ve kültürel altyapı oluşturulmalı ve geliştirilmeli,
- Özürlü ve sosyoekonomik bakımdan engelliler için evrensel tasarım ilkeleri uygulanmalı,
- Afet riskleri azaltılmalı,
- Kent kimliği korunup geliştirilmeli,
- Sadece fiziksel alanda değil; sosyal, kültürel ve ekonomik alanda da değişim ve dönüşüm sağlanmalı,
- Merkezi ve yerel yönetimler ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmalı,
- Kentsel yatırımların planlamayla bütünleşmesine özen gösterilmeli,
- Toplumsal alanda dayanışma sağlanmalı ve desteklenmelidir.

### 2.3. Halkın Kent Yönetimine Katılımı

- Yönetimde kent halkı söz sahibi olmalı,
- Toplumunu ilgilendiren her alanda yapılacak değişim ve dönüşümlerde halka danışılmalı,
- Kent yönetim ve planlaması ehliyetli kişiler tarafından bilimsel verilere dayandırılarak yapılmalı,
- Kentle ilgili tüm projelerin gelişim ve sonuçlarından kentliler doğru bilgilendirilmelidir.

### 2.4. Sürdürülebilir, Yaşanılabilir Çevre Hakkı

İlke olarak toplumun her kesiminin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı olduğu ödünsüz benimsenmelidir.

Bu bağlamda:

- Doğal enerji kaynakları kamu yararına ve akılcı bir planlamayla kullanılmalı,
- Her tür kirliliğe karşı yeterli çevre politikaları üretilmeli ve uygulanmalı,
- Kamusal, yeşil ve açık alanlar korunmalı, çoğaltılmalı ve geliştirilmelidir.

### 2.5. Mimar(lık) Hakkı

Mimarlığın kültürel yaratıcılık ve yenilikçi buluşların bir araya geldiği, teknolojik bileşenleri de içinde barındıran, sanatsal boyutunun bulunduğu farklı bir disiplin olduğu benimsenmeli ve benimsetilmelidir.

Mimarlığın yaşamı tasarlayan bir uğraş olduğu benimsenmelidir.

- Her ölçek ve nitelikteki planlama hizmetlerinin tüm aşamalarında mimar görev almalı,
- Yapı sürecinin yönetilmesinin, kent planlamasının ayrılmaz bir parçası olduğu benimsenmeli,
- Mimarlık yereli gözetmeli; tasarımlar iklimi, topografyayı, tarihi ve kültürel değerleri içinde barındırmalı,
- Yapı tasarımı, çevre şartlarını gözetmeli, yerel özellikleri dikkate almalı, tek tip olmamalı ve seçenek yaratmalıdır.

### 3. YASAL DÜZENLEMELERE İLİŞKİN NOTLAR

Atölyemiz yukarıda sıralanan saptama ve önerilerin gerçekleşmesi için çeşitli yeni yasal düzenlemelerin yapılmasını ya da mevcut düzenlemelerde gerekli değişikliklerin gerçekleştirilmesini önermektedir:

- Mimarlık Yasası
- TMMOB Kuruluş Yasası ile mimarlık-mühendislik hakkındaki yasalar ve ilgili yönetmeliklerin çağdaşlaştırılması
- Mimarlıkla ilgili mevcut mevzuatın elden geçirilmesi
- Çeşitli mevzuatta yer alan yeni görev unvanlarının, mimarlık kimliğini ikinci plana attığı göz önüne alındığında, bu kimliğimizi ön plana alacak düzenlemeler yapılması
- “Mimarlık Meslek Etiği” belgesinin oluşturulması
- Meslek tanımlarıyla ilgili (İç Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Kentsel Tasarım, Kent Plancılığı vb.) yeni bir düzenleme gerçekleştirilmesi

*NOT: Anayasanın 64.maddesine ilişkin yorumumuz bu metinde henüz yer almamaktadır.*

# KHK'LAR VE YAPI ÜRETİM SÜRECİNİN DÖNÜŞÜMÜ

## *Tartışma Çerçevesi*

644 Sayılı KHK sadece meslek odalarını hedef almamış, aynı zamanda hem yapı üretimi hem de doğal ve kültürel mirasın korunmasını yeniden ele alarak, kapsamlı değişiklikleri gündeme getirmiştir. Meslek alanımızın yapılandırılışı, ne parlamentoda, ne de kamusal alanda tartışılmamış, bu yapılanmanın boyutları ve olası sonuçları henüz değerlendirilmemiştir. Atölye hem bu değerlendirmeyi yapmak hem de ufukta görünen sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amacını taşımaktadır.

## *Tartışma Başlıkları*

Yapı üretim sürecinin evreleri nelerdir?

644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapı üretim süreci ne şekilde değişmektedir?

644 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname mimarlığı nasıl tanımlamaktadır?

Mimarın farklı disiplinlerle kurduğu ilişki ne olmalıdır?

Mimarın yapı üretim sürecindeki rolü nasıl tanımlanmalıdır?

Yapı üretim sürecinin kamu yararına uygulanması için hangi düzenlemeler yapılmalıdır?

## *Anahtar Kelimeler*

Yapı üretim süreci, proje denetimi, proje uygulama süreci, yapı denetimi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, yapı üretim sürecindeki farklı disiplinler.

## *Atölye Yürütücüsü*

Sevilay Armağan

## **ATÖLYE RAPORU**

### **1. Tespitler**

**1.1.** Yapı üretim sürecinin mevcut organizasyonu ve kamu kurumlarının bu süreci yönlendirmede oynadığı rol, önemli sorunlar barındırmakta, özellikle plansız ve denetimsiz uygulamalar özendirilmektedir.

**1.2.** Yöresel ve bölgesel ihtiyaçlar göz ardı edilerek kimliksiz kentler oluşturulmaktadır.

**1.3.** Merkezi uygulamalarla meslek alanı daraltılmaktadır.

**1.4.** Plansız yapılaşmanın önü açılmakta hatta teşvik edilmektedir.

**1.5.** Yetkili idarelerce 3 ay içinde onaylanmayan planları onaylama, 2 ay içinde verilme-

yen ruhsat ve yapı kullanma izinlerini resen verme işlemi, yerel yönetimleri tamamen etkisizleştirmektedir. Yerel yönetimlerin imar ve planlama yetkileri gaspedilmektedir.

**1.6.** Yapı denetim sürecinde, mimarlara proje ve uygulama denetçiliği tanımlamasına rağmen, fiili olarak yalnızca proje denetiminde görev yaptırılmaktadır.

**1.7.** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı altında örgütlenen Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü'ne verilen yetki ile odaların görev ve sorumlulukları içinde yer alan üyelerin sicil ve kayıtlarının tutulmasının idareye aktarılarak odalar işlevsizleştirilmektedir. Bu tutum meslek odalarının özerk ve kamusal niteliğine açık ve hukuk dışı bir saldırıdır.

**1.8.** Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları işlevsizleştirilmektedir; öncelikli talan alanı olarak görülen tabiat varlıklarına ilişkin yetkiler Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na devredilmiştir.

**1.9.** Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, TOKİ ile yerleşen ve gelişen, keyfi ve denetimsiz uygulamalarla üretilen, kimliksiz ve yaratıcı mimarlık ediminin dışlandığı mekân üretim anlayışını bir üst düzeye taşımıştır.

## **2. Yapı Üretim Sürecine İlişkin Öneriler**

**2.1.** İdare ve denetim elemanlarının denetiminde onaylı projelere uygun ve kaliteli (standartlara uygun) malzeme kullanımı sağlanmalı,

**2.2.** Kat irtifakı eğitimi Oda tarafından ele alınmalı,

**2.3.** Donanımlı meslek insanı eksikliği önemli bir sorundur; mesleki eğitimdeki sorunlara bu açıdan önem verilmeli,

**2.4.** Tüm uygulama alanlarında meslek etiğinin önemi vurgulanmalı, Oda'nın yaptırım araçları etkin kılınmalı,

**2.5.** Yapı üretim sürecinde görev alacak meslek adamı ve müteahhitlik tanımları doğru yapılmalı,

**2.6.** Proje çizim standartları özel yapılar için tanımlanmalı,

**2.7.** Kamuda proje üretiminde nitelikli yapılar elde edilmesi için yarışma yöntemi öncelikle tercih edilmelidir.

## **3. KHK'larla Mücadele Konusunda Öneriler**

**3.1.** KHK'ların yarattığı yapısal dönüşümün toplumsal sonuçlarına ilişkin değerlendirmeler topluma aktarılmalı,

**3.2.** KHK'ların ve özellikle sorunlu maddelerinin iptali için hukuki mücadele sürdürülmesi,

**3.3.** Kurumlar ve örgütler nezdinde çalışma yapılmalı,

**3.4.** Mücadelenin toplumsallığını ve etkinliğini artıracak meşruiyet referansı SOKAK olmalıdır.

## MİMARLAR ODASI NEREYE?

### *Tartışma Çerçevesi*

57 yıllık tarihi ile Türkiye’de toplumsal muhalefetin önemli bir bileşeni olmuş olan Mimarlar Odası’nın toplumsal ve siyasal etkinliğinin özellikle 1980 sonrasında ciddi bir aşınmaya uğradığı bir sır değildir. Buna karşılık, ülkede yaşanan gelişmeler demokrasi güçlerinin etkinliğine giderek daha çok ihtiyaç duymaktadır. Dahası, özellikle kentsel mekânın ekonomi politikasına yaslanan, içinde bulunduğumuz tarihsel konjonktür Mimarlar Odası’nın toplumsal rolünü elzem kılıyor, Oda’ya acil bir görev yüklüyor. Atölye, Mimarlar Odası’nın dününü ve bugünü değerlendirmeyi ve önümüzdeki süreç için eylem stratejileri oluşturmaya katkı verecek fikirsel altyapıya katkı vermeyi amaçlamaktadır.

### *Tartışma Başlıkları*

Mimarlar Odası örgütsel yapısı ile içinde bulunduğumuz toplumsal durum arasındaki ilişki nedir?

Mimarlar örgütlenmesinin etkinlik alanları neler olmalıdır?

21. Yüzyılın mimarlar örgütlenmesi nasıl olmalıdır?

Son yasal düzenlemelerle meslek odaları hangi yöne evrilmiştir?

644 sayılı K.H.K. meslek odalarını ne şekilde tanımlamaktadır?

K.H.K.’ye dair alınacak önlemler neler olmalıdır?

### *Anahtar Kelimeler*

Mesleki topluluk, mesleki örgütlenme, Mimarlar Odası, demokrasi, demokratik mücadele, demokratik kitle örgütü, sivil toplum örgütü

### *Atölye Yürütücüsü*

Raşit Gökçeli

## ATÖLYE RAPORU

### **1. Grup Öneriler**

**1. 1.** Günümüzde gayrimenkul ışık hızı ile menkul değere dönüşmekte, Mortgage (tut-sat) alacaklarını seküritize eden bankalar bu değerleri ikincil borsalarda tedavüle sokmaktadır. Mimarlar ve plancıların emekleri ile yaratılan gayrimenkullerin menkul değerlere dönüştürülmesi sürecine sınırlama getirilmelidir.

**1. 2.** Gayrimenkul değerlerden dönüştürülen menkul değerler finans kapital çevreleri tarafından borsalarda sınırsız ve kuralsız bir biçimde kullanılamamalıdır. Söz konusu seküritizasyon değerlerine sınır getirilmeli, bu tür değerlere, sermaye hareketlerine getirilenlere benzer (Tobin Tax) vergilendirme getirilmelidir.

## 2. Grup Öneriler

- 2.1. Mimarlar Odası, tüketici örgütleri ile sektörel bazda işbirliği yapmalıdır; Mimarlar Odası'nın toplumsal tabanı alabildiğince genişletilmelidir.
- 2.2. Mimarlar Odası örgütlenme yapısını bazı dönüşümlerle güçlendirmelidir. Meslek sorumluluğu sigortası, gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı, enerji sakınımı, iş güvenliği gibi alanlarda örgütlenmeler oluşturulmalıdır.
- 2.3. Mimarlar Odası ARGE'ler oluşturmalıdır.
- 2.4. Mimarlar Odası, kendi alanını ilgilendiren toplumsal konularda bir dizi talebi gerekçeleri ile formüle ederek ve bu talepleri gündemde tutacak biçimde oluşturmalı; bu taleplere bağlı olarak somut örgütlenme biçimleri geliştirmeli, yapılanmasını böylesi bir doğrultuda evrimleştirmelidir.

## 3. Grup Öneriler

- 3.1. Nano teknolojideki gelişmeler, mimarlığı ve bina inşa teknolojisini değiştirecektir.
- 3.2. Ekolojik kısıtlar ve enerji arzındaki sorunlar, plancılığı, mimarlığı yeniden düşünmeyi gerekli kılacaktır.
- 3.3. Finans kapitalin üretimi standartlaştırdığı koşullarda nitelikli emeğin de eğitileştigiğine dikkat edilmelidir.
- 3.4. Sürekli mesleki eğitim, bir yandan mimarları daha nitelikli kılar iken, öte yandan nitelikli emek olarak mimar ve plancı emeğini eğitileştirmektedir.
- 3.5. Mimarlar kültürün özelleştirilmesine karşı çıkmalıdır.
- 3.6. Mimarlar, kentsel yenileme ve benzeri yollarla finans kapitalin emekçi sınıf ve tabakalarını kentlerde mağdur etmesine, onların sosyal kapitali olan çevrelerinden kopartılıp atılmalarına karşı mücadele etmelidir.
- 3.7. Mimarlar yapılı çevrede kamusal alanları savunmalı, kamu mal ve hizmetlerinin konularını korumaları için her çeşit özelleştirmeye karşı mücadele etmelidir.
- 3.8. Mimarlar ve plancılar toplumsal muhalefet ile eklemlemenin yol ve yöntemlerini araştırmalı, dünyadaki toplumsal muhalefet hareketleri ile ilişkiye geçmelidir.

## 4. Grup Öneriler

- 4.1. Mimarlar Odası toplum yararına çalışma aksları oluşturmalıdır (Örneğin: konut hakları).
- 4.2. Mimarlar Odası kent topraklarının özelleştirilmesine karşı çıkmalıdır.
- 4.3. Mimarlar Odası toplum içerisindeki meşruiyetini yeniden oluşturabilmeli, çeşitli alanlarda 'fikir' üretmelidir.
- 4.4. Mimarlar Odası kendi alanında bilgi üreten bir kuruluş haline getirilmelidir.
- 4.5. Mimarlar Odası hukuki düzlemde karşı karşıya kaldığı saldırılara karşı 'alternatif' bir hukuki yapı önerisi geliştirmelidir.
- 4.6. Mimarlar Odası 'meslek politikalarını' doğrudan belirleyebilmelidir.
- 4.7. Mimarlar Odası 'kaynak olarak mimarlık' teması ile ilgili olarak geçmişteki üretimini devam ettirmelidir.
- 4.8. Mimarlar Odası kendini medyada daha fazla görünür kılmının yollarını araştırmalıdır.
- 4.9. Mimarlar Odası kamusal alanın dönüşümünden ötürü gelişen yeni sosyal ağlar ile eklemmelidir.
- 4.10. Mimarlığın "gerekliliği" ve bir ihtiyaç olduğu vurgulanmalı; "mahalle mimarları", "danışman mimarlar" gibi semt odaklı ve topluma buluşan örgütlülükler tasarlanmalıdır.
- 4.11. Yeni ve yaratıcı etkinlikler ve eylemlilikler üretilmeli; örgütlenmede ve eylemlilikte, üye profilinin çeşitliliğine hitap eden farklılaşmalar sağlanmalıdır.
- 4.12. Mimarlar Odası, aktivist bir örgüt hüviyetini kazanmalıdır.

## ATÖLYE KATILIMCILARI

ALİ ATAKAN, ABDULLAH ŞENTÜRK, AFET BARAN, AHMET BAŞÇI, AHMET IŞILAK, AHMET YILMAZ, ALİ HAÇKAN, ALİ ŞENGÜL, ALPARSLAN KOÇAK, ARİF CANGANOĞLU, ARSLAN ADNAN TÜRKÖĞLU, ARZU TEMİZSOY, ASLI BAŞKAYA, ASLI KÖSE, ATILLA GÖZEN, AYDIN KILCIOĞLU, AYFER TOSUN EMİROĞLU, AYHAN ÇELİK, AYHAN GÜMÜŞAY, AYHAN TIRPAN, AYSUN TOPRAK, AYŞE CANGANOĞLU, AYŞE FERAH KARAKADIOĞLU, AYŞENUR ONAT TÜFEKÇİ, AZİZ KONUKMAN, AZİZ LAÇİN, BAHATTİN ENGİN, BAHİRİYE ÖKTEM, BANU BARUTCU, BERRAK ERDAL, BURAK TORUN, BURHANETTİN DEVELİ, BÜLENT BATUMAN, CEM SAKLAVCI, CEMAL KARADAĞ, CUMHUR BEKLEYEN, COŞKUN TORUN, ELİF KÖSE, EMRE MADRAN, ERDAL ALTUN, ESAT CAN COŞKUN, ESİN BÖLÜKBAŞ, EVRİM ÇINAR, EYÜP BOYSAL BAYÇIL, EZGİ BALKANAY, FAHRİ CANATALAY, FATİH SÖYLER, FATMA BAŞARAN, FATMA EREN, FATMA KORUR, FATMA VARDALLI, FERDA UYSAL YENİDÜNYA, FUAT KALAYCI, FULYA ÖZKUBAT, GONCA ZEYNEP TUNÇBİLEK, GÖKSEL TAŞKAYA, GÖKŞEN KAYA MIZRAK, GÜLBİN TORUN, GÜLFER ERDOĞAN ARIKOĞLU, GÜVEN ARİF SARGIN, H. LEVENT ÇÖPHÜSEYİNOĞLU, H. TAYYAR KAVUKÇU, HAKAN ERKUT, HAKAN TÜYSÜZ, HASAN ÇINAR, HAYATİ KÜÇÜK, HAZELİ AKGÖL, HÜSEYİN PULAT, IŞIK UÇMAN KILCIOĞLU, IŞIL TAŞKIRAN, İBRAHİM BORAN, İBRAHİM COŞGUN, İBRAHİM ETHEM YAZICI, İBRAHİM ÖZCAN, İLKNUR CERİT, İLKNUR İNCE, İLYAS ÇAVUŞOĞLU, KADRİYE FİGEN DUTLU, KAMİL BÜYÜKTORTOP, KAMİLE ERKUT, KAYA TAMER, KEMAL AKARÇAY, LEMAN ARDOĞAN, M. FEYYAZ SERİM, MAZHAR OTAN, MEHMET KURT, MEHMET ONUR YILMAZ, MEHMET PATLAR, MEHTAP BAŞARAN, MELODİ PAK, MERVE HARMANCI, MUAMMER SEYFİ, MURAT DEMİRBAŞ, MUSTAFA GÜRBÜZ, MUSTAFA ÖZDEMİR, MUSTAFA ŞENOL, MUTEBER OSMANPAŞAOĞLU, MÜKREMİN BARUT, MÜRÜVET CEYLAN, NAZİFE GÜRLEK, NECATİ GÜR, NECDET YALÇIN, NERMİN ATILKAN ÇELİK, NEVZAT BAYSAL, NURAY AKARÇAY, NURAY BAYRAKTAR, NURAY YÜCEL, NURCAN KARSLIOĞLU, NURETTİN YILDIRIM, NURİ ARIKOĞLU, OLCAY KARATON DEĞERLİ, ÖMER BURAK POLAT, PINAR KARAKURT, PINAR YÜKSEL, R. ÜNŞAL ALLIOĞLU, RAFET TÖRE, RAŞİT GÖKÇELİ, REFİK ERDOĞAN, SALİH MEFTUN SONAKIN, SEÇİL BİNBOĞA, SEMRA SANİTÜRK, SERAP YILDIRIM, SERDAR İNCE, SERDAR UZ, SERPİL EVİRGİN, SEVDA UYANIR YILMAZ, SEVİLAY ARMAĞAN, SEVİM ÖZDEMİR, SEZA VARDALLI, SEZER YALÇINKAYA, SİLA KARATAŞ, SONGÜL KAMA, SONGÜL ÜZGÜN, ŞULE SEZGİNALP, TEZCAN KARAKUŞ CANDAN, TURHAN DEMİRTAŞ, ULAŞ TOKGÖZ, ÜLKER GELDİ, ÜMİT GÜVENÇ, ÜNAL KARA, VEDAT AĞCA, YALÇIN GÜREL, YEŞİM UYSAL



# TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ ÜYE DANIŞMA KURULU SONUÇ BİLDİRGESİ

1-2 Ekim 2011 tarihlerinde Çorum'da toplanan TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Üye Danışma Kurulu, beş farklı atölyede üretilen fikirlerin tartışıldığı bir forum ile tamamlanmıştır. 12 Haziran 2011 tarihinde gerçekleşen genel seçimler ve aynı süreçte kabul edilen Kanun Hükmünde Kararnameler, hem toplumsal yaşantımızı hem de meslek alanımızı etkileyen dönüşümleri gündeme taşımıştır. İçinde yaşadığımız toplumsal sürecin, özgürlükleri kısıtlayan, kamusal yaşantıyı daraltan ve toplumsal muhalefet için zorluklar barındıran bir döneme tekabül ettiği görülmektedir. Bu koşullar içinde Danışma Kurulumuz, topluma, özgürlük mücadelesinin önemli bir unsurunun "umutlu olmak" olduğunu hatırlatır.

İçinde bulunduğumuz tarihsel durum, neoliberal üretim ilişkilerinin ve ideolojisinin hakim hale geldiği, bu çerçevede kamusal alanın daraldığı ve toplumsal dayanışmanın zayıfladığı süreçleri örgütlemiştir. Neoliberal ekonomik ilişkilerin yarattığı kriz koşullarında, bu krizin yakından ilişkili olduğu konut piyasaları, mimarlığın başat etkinlik alanlarından biridir. Gayri menkulün menkul değere dönüşümü anlamına gelen tutsat (mortgage) sistemi ve bankaların bu sistemle üretilen değerleri ikincil borsalarda tedavüle sokuyor oluşu, yaşanan krizle de görüldüğü gibi, ciddi toplumsal riskler barındırmaktadır. Mimar ve plancılardan emeğiyle yaratılan gayrimenkullerin menkul değere dönüşümü denetim altına alınmalı, borsalarda sınırsız ve kualsız kullanımları engellenmeli, bu değerlere, hareketi kısıtlayıcı vergiler getirilmelidir.

Mimarlığın değişim değeriyle tanımlandığı neoliberal kentleşme koşullarında mimarlığın radikal bir içerikle tanımlanması acil bir ihtiyaçtır. Piyasa merkezli mekân üretimini sürdürülebilir kılan her türlü yaklaşım reddedilmeli, kolektif bir mimarlığın olasılıkları araştırılmalıdır. Bu çerçevede mekânın, toplumcu kamusalılık kaygısıyla "istilası/ dönüş-türülmesi/ kullanımı" meşru bir direniş yöntemi olarak kabul görmelidir.

Mimarlar, emekçi sınıf ve tabakaların kentsel yenileme ve benzeri yollarla mağdur edilmelerine, onların sosyal kapitali niteliği taşıyan çevrelerinden koparılmasına karşı mücadele etmelidir. Toplumsal muhalefet dinamikleriyle eklenmenin yol ve yöntemleri araştırılmalı ve dünyadaki toplumsal muhalefet hareketleri ile ilişkiye geçilmelidir. Bu çerçevede TMMOB, toplumsal muhalefet içinde bir odak haline getirilmelidir; zira içinde bulunduğumuz koşullarda meşru mücadele hattının gelişebilme olanakları yüksektir. Mimarlar Odası'nın muhalefet kapasitesinin artırılması için eylem diline paralel olarak kurumsal ittifak ve iletişim dilinin geliştirilmesi, teknik bilginin topluma aktarımını sağ-

layacak sade bir dilin oluşturulması, toplumsal tabanlı ve mesleğe ilişkin taleplerin öne çıkarılması gereklidir. Bu çerçevede, tüketici örgütleriyle işbirliği yapılması ve kentli tüketici kitleler nezdinde mimarlığın toplumsal tabanının genişletilmesi mümkündür.

12 Haziran 2011 genel seçimlerinin hemen öncesinde ve sonrasında, Meclis'te ve kamuoyunda tartışılmadan, Kanun Hükmünde Kararnamelerle yapılan düzenlemeler bir yandan plansız gelişmeyi ve koruma altında bulunan alanların tahribatını özendirirken, bir yandan da böylesi olumsuz gelişmelere karşı görev yapan kurum ve kurulları iktidarın denetimi altına almaktadır. Anayasal kuruluşlar olan meslek odalarının "özerk ve kamusal" kimlikleri bu düzenlemelerle yok edilmekte, Anayasa hükümlerine açıkça aykırı olan bu girişimle, darbe dönemlerinde bile görülmeyen bir tutumla meslek odaları iktidarın kontrolü altına alınmak istenmektedir. Bu kaygı verici gelişme karşısında, tüm toplum kesimlerinin gelişmeleri yakından takip etmesi ve iktidarın oldubittilerine karşı kamusal tartışma ortamının ve demokratik katılım mekânizmalarının canlı tutulması elzemdir.

Neoliberal üretim ilişkilerine koşut üstyapısal çerçeveyi oluşturan muhafazakar otoritaryenizm, bugün ülke gündemine yeni anayasa konusunu getirmiş bulunmaktadır. İktidarın otoriter eğilimlerini kurumsallaştırma girişiminin aracı haline gelme riski oldukça yüksek olan bu girişime güven duymak için ikna edici hiçbir sebep bulunmamaktadır. Buna karşılık, 12 Eylül rejiminin ürünü olan anayasanın yeni ve sosyal bir anayasa ile değiştirilmesi toplumsal bir talep haline gelmiştir. Danışma Kurulumuz, iktidarın anayasa girişiminin parçası olmayı reddederken, halkın anayasası olacak sosyal bir anayasanın genel nitelikleri ve mesleğe ilişkin konularda içermesi gereken konuları şöyle tarifler:

Yeni anayasanın demokratik, çağdaş nitelikte olması, katılımcı ve paylaşımcı yöntemlerle üretilmesi gereklidir. Böylesi bir anayasanın bireyin nitelikli çevrelerde barınma ve kentsel yaşama insan onuruna yaraşır biçimde katılma hakkını özellikle vurgulaması şarttır. Devletin temel görevlerinden olan konut edindirme, özel mülkiyetin daraltıcı ve kamusal yararı zedeleyici çerçevesinin ötesinde ele alınmalı, kamu mülkiyetinde konut üretilmelidir. Sayısal olarak konut üretiminin artırılması yeterli değildir; konut nitelikli, güvenli, çağdaş konfor koşullarına uygun, sağlıklı bir çevre içinde, bireyin yerel yaşam biçimiyle uyumlu ve bir planlama sürecinin ürünü olarak yaşama geçirilmelidir. Anayasa kentli hakkı, ucuz, yaygın ve planlı toplu taşımın mevcut olduğu, kamusal, açık ve yeşil alanların sağlandığı, güvenli bir yaşam ortamı sağlayan, tarihsel ve kültürel dokuyu koruyan, engelliler için evrensel tasarım ilkelerine uygun, afet riskinin minimize edildiği, kentsel yenileme araçlarıyla yerinden edilmelerin yasaklandığı, toplumsal dayanışmanın desteklediği kentlerde yaşama hakkı olarak tanımlanmalıdır. Halkın kent yönetimine katılımı temel bir hak olarak tanımlanmalı, her türlü değişim ve dönüşüm projesi halka danışılarak gerçekleştirilmelidir. Yerel yönetimler ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmalı, kent yönetimi ve planlaması ehliyetli uzmanlarca, bilimsel verilere dayanılarak yapılmalıdır. Toplumun her kesiminin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı ödünsüz benimsenmeli, doğal enerji kaynakları kamu yararına ve akılcı bir planlamayla kullanılmalıdır. Bunların yanında mimarlık bir hak olarak tanımlanmalı, nitelikli tasarım ürünü olan, gerekli teknik altyapıya sahip mekânlarda yaşamak her bireyin ulaşabileceği bir norm haline getirilmelidir.

TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, tüm toplum kesimlerini, mimarlığı "bir insan hakkı" olarak talep etmeye ve yukarıda ifade edilen hedef ve taleplerin takipçisi olmaya davet etmektedir.





TMMOB MİMARLAR ODASI  
**ANKARA ŞUBESİ**